

DE NIEUWE TONEELBIBLIOTHEEK

Deze tekst is afkomstig van de online bibliotheek op www.denieuwetoneelbibliotheek.nl.

De rechten, inclusief en met name de rechten voor uitvoering, liggen voor alle teksten bij de auteur en het is dan ook verplicht om voor elke vorm van uitvoering toestemming bij de betreffende schrijver aan te vragen. Voor elke schrijver is het van groot belang om te weten of zijn teksten worden uitgevoerd, dus neem alstublieft bij elke lezing, encenering, bespreking in het onderwijs e.d. even contact op met de auteur! Het contact adres voor deze tekst is:

Schrijver	Tjeerd Bischoff
Titel	Mijn waardeloze slavin
Jaar	2004
Uitvoering	Onafhankelijk Toneel / Miriam Koen

Copyright (C) 2004 by Tjeerd Bischoff

MIJN WAARDELOZE SLAVIN

Tjeerd Bischoff

Mijn waardeloze slavin ging in première op 16 oktober 2004 te Den Bosch in het kader van het Cordoba-festival onder de vlag van het O.T.

Regie: Mirjam Koen
Rolverdeling;
Shamsi: Romana de Vreede
Hilt: Fleur Renes
Jachja: Fabian Jansen

© 2004
Tjeerd Bischoff
Mr.P.N. Arntzeniusweg 114
1098GT Amsterdam
tel. 020-4682103
moeli.bis@planet.nl

Hilt, Shamsi en Jachja op.

HILT

Een jaar geleden hadden we afgesproken bij mij thuis. Eén van de eerste herfst dagen, regen en wind. En ik weet nog goed, we waren er allebei belabberd aan toe. Ik had op de een of andere manier last van... leegte. Geen voorgeslacht in de buurt, geen nageslacht, vriend altijd weg... Vederlicht ben je jezelf aan het ontwikkelen in je ruime eenpersoonsappartement en je denkt 'mijn god'. Na het eten was ik in slaap gesukkeld op de bank. Ik droomde wat ik altijd droom als ik de avond ervoor teveel gedronken heb. Ik ben op een feestje, waar ik niemand ken. Ineens ben ik mijn handtas kwijt. In die handtas zitten mijn sleutels, mijn adressenboekje en mijn mobieltje en ik raak in paniek, want ik weet niet meer wie ik ben...

SHAMSI

Voorals zo'n mobieltje hakt er natuurlijk wel in.

HILT

Toen ging de bel.

SHAMSI

Dat was ik.

HILT

Je was nogal uit je doen.

SHAMSI

Ik had meer last van volte.
Ik had toestanden met de regisseur waar ik toen mee werkte.

HILT

Hoe heette die arme jongen maar weer.

SHAMSI

Andree huppeldepup... Dat je op de repetitie komt, en de regisseur staat zo bij de deur... 'loop maar door, gaan we meteen even snel dat scènetje doen'. Dat je denkt 'neem me niet kwalijk, even snel dat scènetje'... Medea. Lappen tekst, een enorme kluif... terwijl er dan op de achtergrond allemaal technici lopen te klieren met camera's om op het zelfde moment weet ik veel wat op een scherm te projecteren en iedereen daarnaar kijkt en niet naar jou... Dus ik zeg 'is er al koffie'. Nou nee dus.

'Zou je die dan even willen zetten, want ik heb nog geen koffie gehad... en daarna wil ik uitgebreid poepen, want daar heb ik ook nog geen tijd voor gehad, tussen het opstaan, aankleden, kind naar de crèche brengen en de hele rataplan door. En dan, misschien dan, na het poepen dus, wil ik wel eens aan een scènetje beginnen, maar dan niet 'even snel.'

Dat zei ik dus allemaal niet. Later bedacht ik dat ik dat had moeten zeggen, maar op het moment zelf deed ik gewoon wat hij zei.

HILT

En thuis?

SHAMSI

Oja. Toen ik thuis kwam zat Mickey mij op te wachten. We moesten nu echt praten. Omdat ik geen zin in seks meer had. Na een dag hard werken. Met zo'n begrafenis gezicht zat hij daar... Dat je denkt, 'man, ga op een sport'. Zo'n dag. Ik vond er geen zak meer aan. Als dit dan mijn leven was... Nou ja, toen kwam ik bij haar, want dat hadden we afgesproken, om te praten over dit project en eh... veel wijn... veel praten, aan het eind ook nog over dit... Nou, we zouden met liefde duizend jaar terug in de tijd worden geplaatst, met liefde. We hadden allerlei sprookjesachtige fantasieën. Ik zag mijzelf wel als moorse meesteres, lekker grillig, een tikje kwaadaardig... terwijl zij... zij had er geen enkel bezwaar tegen om slavin te zijn.

HILT

Heerlijk. Bindt me maar vast. Laat de ketenen maar rammelen. Beveel me maar, doe dit, doe dat... vaarwel vrijheid.

JACHJA

Ik ben er later pas bij gekomen.

SHAMSI

En het had echt gekund, hè - bij wijze van spreken dan. Mijn voorouders komen uit de westelijke Soedan. Vanuit die buurt vertrokken al karavanen met goud en met slaven dwars door de Sahara naar Cordoba. Verschrikkelijke tochten, nog niet de helft van de slaven overleefden het. Stel je voor dat één van mijn voorouders daar bijzat, als slavin... en gekocht werd door een rijke, aardige, belezen man, die haar bezwangerde, en dat ik dan geboren werd. Stel je voor dat hij mij erkennen zou als zijn kind, zodat ik vrij zou zijn en op kon groeien in rijkdom. Hij zou me leren lezen, ik zou op de hoogte zijn van de nieuwste inzichten. Ik zou in de leer kunnen gaan om vroedvrouw te worden, ik zou trouwen met de man van mijn hart. Ik zou ingezetene zijn van één van de rijkste steden van de wereld, terwijl zij...

HILT

Ik kom uit Friesland.

SHAMSI

Om maar eens iets te noemen.

HILT

En daar is niet veel.

SHAMSI

Zeg maar gewoon niks.

HILT

We hebben een roemrucht verleden als slavenhandelaren door heel Europa. Maar we zijn verslagen door de Franken, slag bij de Boorne, Karel Martel, mag hij voor eeuwig branden in het voorgeborchte. Daarna kwam de verwoestende plaag van de Noormannen, overstromingen die al het bouwland voor jaren ongeschikt maakten, hongersnoden, ziektes en ellende, burenruzies met de Saksen, en met de bisschop van Utrecht... Mijn familie heeft het niet kunnen bolwerken en ze hebben me verkocht. Ik word door heel Europa gesleept. Tegen de tijd dat ik aankom voel ik niets meer, behalve bittere wrok die als een zwarte kromgetrokken spijker de plaats heeft ingenomen van mijn hart.

SHAMSI

En daar sta je dan... op de markt van Cordoba, te wachten op je nieuwe meesteres.

HILT

"Hooggeëerde heren. Niet alles wat lang is, is een banaan. Niet alles wat rond is, een meloen. Komt het zien: de koningin van de maan, parel van het noorden, pronkjuweel van de christenheid... Zie deze tedere smaragd, deze gevoelige en bescheiden diepzee-amethist, deze ongerepte bloem uit de Frankische woestenij..."

SHAMSI

Het vreemde is dat ze maar heel weinig voor je vragen. Een habbekrats. Dus mijn man Jachja komt voorbij samen met zijn broer en ze besluiten je mee te nemen, voor dat geld kunnen ze je domweg niet laten staan. En ze brengen je bij mij, je toekomstige meesteres. Het staat ook zo leuk bij mijn huid.

HILT

Dat zegt je man, maar je voelt natuurlijk nattigheid. Hij heeft die schuldige blik. Zijn zwakzinnige broer staat er ook bij. 'Mooi meisje... mooi meisje' zegt hij alleen maar. En je gehate schoonmoeder kijkt jou aan met nauwelijks verholen triomf.

SHAMSI

Gelukkig heeft hij je op proef genomen. En hij vraagt mij of ik je wil nakijken, wil keuren. Of je wel deugt...

HILT

Weet je wel hoe dat moet?

SHAMSI

Zo, koningin van de maan...

Je hebt je schoenen verkeerd om aan.

HILT

Jij spreekt mijn taal...

SHAMSI

Ja. Ik spreek alle talen.

HILT

Dat kan niet.

SHAMSI

Je hebt gelijk.

Warm, hè. Was het ook zo warm op de markt?

HILT

Ja.

SHAMSI

Je hebt je schoenen verkeerd om aan.

Wil je ze niet even goed doen?

HILT

Neu...

SHAMSI

Het lijkt me niet erg lekker zitten, maar goed, zelf weten.

Wil je een glas water?

Graag. HILT

Wie ben jij? SHAMSI

U bedoelt mijn naam? HILT

Onder andere. SHAMSI

Ik heet Hilt. HILT

Wat? SHAMSI

Hilt. HILT

Ik ben bang dat je die naam niet kan houden. Ik hoop niet dat je er erg aan gehecht bent... SHAMSI

Aan m'n naam? Krijg ik dan een andere? HILT

Ze verzinnen vast wel iets moois voor je, de mensen die je kopen. 'Geluk', 'Vreugde', 'Hoop', wat ze ook maar bij je hopen te vinden, of een edelsteen... Je weet dat je hier op proef bent? SHAMSI

Ja, dat weet ik. HILT

Ik ga je zometeen onderzoeken. Kijken of je goed gezond bent, temperamenten, humeuren, ziektes, deugden, ondeugden... God, zou je iets aan die schoenen willen doen? Ik krijg het al benauwd als ik er naar kijk. SHAMSI

HILT

Dat gaat niet.

SHAMSI

Hoe bedoel je? Kun je ze niet uitkrijgen?

HILT

Jawel.

SHAMSI

Maar waarom doe je dat dan niet? Heb je een horrelvoetje?

HILT

Nee.

SHAMSI

Of iets anders raars?

HILT

Nee. Er is niks mis met mijn voeten.

SHAMSI

Laat ze dan eens zien.

Hilt doet haar schoenen uit.

SHAMSI

Ja, dat ziet er wel normaal uit.

Hilt begint haar schoenen weer omgekeerd aan te trekken. Ze mummelt wat in zichzelf.

SHAMSI

Wat doe je nou? Dat is niet logisch. Of snap je dat niet?

Je voet heeft namelijk zo'n vorm, het loopt zo ongelijk toe, met de grote teen hier, en die schoen, die loopt ook zo, maar als je dat omdraait, dan past dat niet, toch?

HILT

Dat weet ik ook wel. Ik ben niet achterlijk.

SHAMSI

O, neem me niet kwalijk hoor. Je moet niet kattig gaan doen, want ik ben wel je meesteres, of dat word ik misschien. Dus ik ben wel de baas hier. Dus ik heb recht

op een antwoord.

Ik wil gewoon weten wat er aan de hand is. Kom op.

Of is dat de gewoonte in jullie land? Dat jullie dat omdraaien?

HILT

Natuurlijk niet.

SHAMSI

O.. nou, dat zou toch kunnen. Je hoort de gekste dingen... In elk geval is het niet hoe wij het hier doen. Wij doen het op de normale manier. Bij ons volgt de schoen de lijn van de voet. En ik vind eigenlijk dat je dat dan ook maar moet doen, nu je hier bent.

HILT

Hou nou maar op. Het kan gewoon niet.

SHAMSI

Heb je nog meer van die dingen, die je absoluut niet doet, of alleen in omgekeerde volgorde? Dat vind ik wel fijn om even te weten...

Ik kan het je ook bevelen. Ik kan ook gewoon een zweep halen en je afranselen. Als ik dat wil, dan kan ik dat doen.

HILT

Volgens mij ben ik nog op proef. Ik denk niet dat de eigenaar blij is als ik onder striemen terug kom.

SHAMSI

Ben jij er zo eentje? Dan hou je dat tegoed, voor als we je gekocht hebben.

HILT

Als jullie mij dwingen, dan knoop ik mijzelf op en dan hebben jullie geen slavin meer.

SHAMSI

Goed. Ik weet genoeg. Ik ben eigenlijk al klaar.

(tot publiek) Ik loop naar de binnenplaats, ik schiet mijn zwakzinnige zwager aan, die met open mond een torretje bestudeert en vraag of hij Jachja, mijn man, even uit de mannensalon wil halen...

HILT

Jachja is niet onder de indruk.

JACHJA

Dat regelt zich wel. Wees jij nou maar gewoon aardig voor haar, stel haar op haar gemak, dan komt het wel goed.

SHAMSI

Volgens mij is ze een beetje gek, Jachja. Ze is in elk geval totaal ongezeglijk, het karakter van een muilezel.

JACHJA

Nou, dat is dan mooi, toch?

SHAMSI

Mooi?

JACHA

Ja.
Wat kijk je?

SHAMSI

Wat moeten we eigenlijk met een slavin, Jachja? Ik begrijp het niet.

JACHJA

Wat valt er te begrijpen? Een slavin is gewoon handig.

SHAMSI

Handig waarvoor?

JACHJA

Voor van alles. Ze gaat meehelpen in de papiermolen.

SHAMSI

In de papiermolen?

JACHJA

Ja. Dan kan jij thuis blijven en voor moeder zorgen.

SHAMSI

Maar dat wil ik helemaal niet. Ik wil helemaal niet thuisblijven en voor...

JACHJA

Maar dat ga je wel doen, ja.

SHAMSI

Kan zij niet thuisblijven en dat ik dan naar de papiermolen ga?

JACHJA

Nee, dat kan niet, nee.

SHAMSI

Waarom niet?

JACHJA

Mens, hou toch eens je kop. Het lijkt wel het geknetter van dorens onder een kookpot. Daarom kan dat niet. Omdat ik dat zeg...
Ik heb het er laatst nog eens over gehad met mensen, hè, maar misschien komt het wel daardoor. Door die mond van jou. Omdat je steeds over grenzen gaat, omdat je niet gewoon doet wat ik zeg.

SHAMSI

Wat komt daardoor?
Dat ik niet zwanger word, bedoel je?

JACHJA

Ja, dat ja. Schik je nou maar eens. Misschien helpt het.

SHAMSI

Goed. Ik zal me schikken. Ik zal thuisblijven.
Mag ik dan wel weer gewoon gaan lezen?

JACHJA

Nee, natuurlijk niet.

SHAMSI

Ik heb Ptolemaeus al een paar maanden niet aangeraakt. Het heeft niet geholpen...

JACHJA

Hou op. Ik ga niet in discussie. Al die dingen zijn een optelsom. Snap dat dan toch.
Wil je een kind, of wil je geen kind?

SHAMSI

Natuurlijk wil ik een kind, ik wil niets liever dan een kind...

JACHJA

Nou dan. Hou dan op met dat verzet... dat eeuwige verzet...

SHAMSI

Maarmaar...

HILT

Daar komt schoonmoeder om de hoek met haar kwaadaardige oogjes. Ruziemaken gaat hier niet. Niet op de binnenplaats. Maar je terugtrekken in een kamer kan ook niet. Dat is onbeleefd, dat mag pas als schoonmoeder naar bed is.

JACHJA

Doe nou maar gewoon wat ik zeg, ja.

Shamsi gaat weer naar binnen.

HILT

Je moet even naar mij luisteren.

SHAMSI

Wat?

HILT

Je moet even naar mij luisteren.

SHAMSI

Ik wil dat je 'u' zegt en ik moet niks.
Jij bent degene die dingen moet, en ik ben degene die zegt wat je moet. Ik meesteres, jij slavin. Duidelijk?

HILT

Ja.
Wilt u alstublieft naar mij luisteren?
Er zijn mij dingen verteld... ik heb dingen gehoord... ze zeggen dat er nergens ter wereld zoveel rechtvaardigheid bestaat als hier in Cordoba, hier bij u... Iedereen wordt hier goed behandeld, zelfs de joden die Hem aan het kruis hebben genageld...

SHAMSI

Sterker nog, zelfs de christenen die Hem aanbidden.

HILT

Ja. En dat er vele regels zijn om de mensen te beschermen. Ook de slaven en slavinnen.

SHAMSI

Dat weet ik niet.

HILT

Dat is mij gezegd. Je mag je slaaf niet doden, toch?

SHAMSI

Nee, maar wel bijna. Als hij of zij maar niet aan de verwondingen bezwijkt.

HILT

En je mag je slavin toch niet... je mag anderen toch niet aan de gang laten gaan met haar... voor geld?

SHAMSI

Je bedoelt als hoer?

HILT

Ik ben gekocht door een man die Ingram heette. Vlak voor hij mij doorverkocht, heeft hij mij laten gebruiken voor geld. Ik heb geprotesteerd, maar er is niet geluisterd. Hij gaf mij enkel een schunnig lachje, begon zo scheel te kijken en likte wat slierten snot uit zijn baard... Later is dat nog een keer gebeurd, toen was het... toen moest het met een moor...
Wat doet u?

SHAMSI

Ik schrijf.
Ik ben zelf een moorse, zoals jij dat noemt.

HILT

Maar als dat niet mag, als dat tegen de regels is, waar kan ik dan mijn recht vinden?

SHAMSI

Nergens. Het is niet hier gebeurd, toch?

HILT

Ik kan mijn vrijheid niet terugwinnen?

SHAMSI

Nee. Je kunt er maar het beste van uit gaan dat je je geboorteland nooit meer terug ziet.

HILT

Wat, als ik mij onder uw bescherming plaats?

SHAMSI

Dat kan niet.
Bovendien heb ik niet echt zin om jou te beschermen.

HILT

Het heeft geen zin om op mijn knieën te vallen en te gaan jammeren?

SHAMSI

Nee.

HILT

Dan laat ik dat maar achterwege.

SHAMSI

Heel verstandig.

HILT

Mauw...

SHAMSI

Hoe kom je zo wit, koningin van de maan? Heb je veel in bad gezeten?

HILT

Ja.

SHAMSI

Wat zat er in het bad? Geitenmelk? Meloenpitten?

HILT

Geprakte bonen.
Wat schrijft u op?

SHAMSI

Dat je huid gebleekt is. Kunnen we afdingen.
Laat me je armen eens zien.
Juist. Ze hebben je onthaart. Waarschijnlijk met een hars van in konijnenbloed gekookte kikkers? Gevolgd door een spoeling van aluin, salpeter en galnoten? Klopt dat?

HILT

Ik weet niet wat erin zat...

SHAMSI

Wat was de kleur van de haartjes?

HILT

Waarom wilt u dat weten?

SHAMSI

Ik wil alles van je weten. Ik wil weten wie jij bent... waar we ons geld aan uitgeven.
Wat voor kleur hadden de haartjes?

HILT

Wit.
Maar ook zwart.

SHAMSI

Wit, maar ook zwart.

HILT

Op m'n benen... en ook op m'n buik... en hier tussen m'n borsten een stuk of wat,
twintig... vijfentwintig, van die lange...

SHAMSI schrijft.

HILT

Wat schrijft u?

SHAMSI

Dat je gemakkelijk en veel liegt en dat je kleine blonde haartjes hebt, of had, op
armen en benen.

HILT

Dat is niet waar.

SHAMSI

Wat is niet waar?

HILT

Dat ik gemakkelijk lieg.

SHAMSI

Het kost je moeite?

HILT

Luister. Ik ben in het echt niet zo mooi. Ze hebben er alles aan gedaan om mij op te fleuren. Ik denk dat ik hier niet erg geschikt voor ben. Ik denk dat mijn sterke punten op een ander gebied liggen. Ik kan goed koken, ik kan dieren verzorgen, ik ben erg goed met groentes...

SHAMSI

Waar heb je het over?

HILT

Ik bedoel dat als uw man...

SHAMSI

Wat? Wat bedoel je?

HILT

... als hij met mij...

SHAMSI

Wat is het probleem? Voel je je daar tegoed voor? Het is toch een knappe man, of niet?

Wat kijk je benauwd? Of stoppen ze dat ding bij jullie in je neusgat?
Ik zou me maar niet druk maken. Zo mooi ben je nou ook weer niet.

HILT

Dat denk ik toch wel.

Ze slaat Hilt.

SHAMSI

Je weet in ieder geval hoe je straf moet incasseren.
Blaas eens in mijn gezicht.

Ze ruikt.

SHAMSI

Open je mond.

Shamsi bekijkt haar gebit.
Ze voelt of de tanden goed vastzitten.

SHAMSI

Knarsetand je in je slaap?

HILT

Wat?

SHAMSI

Knarsetand je in je slaap? Je kiezen zijn afgesleten.

HILT

Weet ik niet.

Shamsi maakt een aantekening.

Ze kijkt in Hilt's oren en ruikt eraan. Bekijkt haar ogen.

SHAMSI

Ben je wel eens door een hond gebeten?

HILT

Nee, wel door een paard.

SHAMSI

Kun je wat kniebuigingen maken?

Kun je je tenen aanraken met gestrekte knieën?

En nu misschien een paar sprongen? En nu lopen, lopen van hier naar daar.

Kun je misschien toch je schoenen even goed doen?

Nee?

Ze kijkt onder haar rok.

SHAMSI

Rok omhoog.

Is dat van jezelf of hebben ze schapenbloed tussen je benen gesmeerd? Kom op, ik wil een antwoord. En als ik merk dat je liegt, ga je linea recta terug naar de markt.

HILT

Ik geloof niet dat ik dat erg vind.

SHAMSI

Dat zijn er dan twee.

Nou vooruit...

Het is schapenbloed. HILT

Ben je zwanger? SHAMSI

Wat gebeurt er als ik 'ja' zeg. HILT

Wat denk je? SHAMSI

Ik ben zwanger. HILT

Kijk eens aan. Dat zeg je niet om van ons af te zijn? SHAMSI

Nee. HILT

Heel goed. SHAMSI

Ze wilden dat ik deed alsof ik ongesteld was. HILT

Nog even ter controle... SHAMSI

Ze pakt twee linten of touwtjes en bindt daarmee de mouwen van Hilt's kleding af. Ze sluit haar boord of kraag zo nauw mogelijk af. Ze pakt een staafje wierrook. Ondertussen vertelt ze aan het publiek.

SHAMSI (tot publiek)

Het is altijd hetzelfde. Jongens proberen ze te verkopen als meisjes, meisjes als jongens, oude vrouwen als jonge maagden... Slap hangend vlees wrijven ze in met heet vet en pyrethum. Verlepte schaamlippen brengen ze tot bloei met rundergal en grenadineharten.

Ben je altijd zo mager? Of komt dat door de reis?

HILT

Ik vind niet dat ik mager ben.

SHAMSI

Je vindt jezelf precies goed. Of niet?

HILT

Ja.

Shamsi steekt de wierrook aan onder de rok of jurk van Hilt.

SHAMSI

Benen wat wijder.

HILT

Wat doet u?

SHAMSI

Stil staan. Niet bewegen. Open je mond.

Ik ga ruiken of de rook vrije doorgang heeft... Dan weet ik of je echt zwanger bent.

HILT

Wie is er hier nou achterlijk...

SHAMSI

Wat.

HILT

Ik ben geen schoorsteen. Dat daar is wat ze bij ons een kut noemen en dat is geen schoorsteen. Schoorsteen boven op huis, kut onderaan vrouw, snap je?

SHAMSI

Vooruit, mond open.

Hilt doet haar mond open. Shamsi ruikt. Ze aarzelt, ze is niet zeker. Ze voelt haar buik.

SHAMSI

Je bent niet zwanger, hè?

HILT

...

SHAMSI

Ik heb bewijs nodig. Mijn man wil jou. En hij gaat je nemen ook, tenzij ik kan bewijzen dat er echt iets niet deugt. Luister. Jij wilt terug naar de markt, hè. Jij wilt niet door ons gekocht worden. En ik wil jou ook niet, dus... het is in ons beider als de gebreken snel boven tafel komen. En ik weet dat er iets moet zijn, want je bent echt gedumpt. Ik heb al wel een behoorlijk aantal minpunten ontdekt, maar toch...

HILT

Je hebt gelijk, want ik kan jou ook niet luchten of zien.

Hilt laat haar onderrug zien.

SHAMSI

Kijk eens aan. Dat ziet er inderdaad slecht uit.
Hoe lang heb je dit al?
Kom op. Hoe lang?

HILT

Achtenzestig dagen.

SHAMSI

Achtenzestig dagen? Maar waarom is het dan nog niet genezen? Heb je eraan gekrabd? Krab je dit open?

HILT

Ja.

SHAMSI

Dat moet je niet doen, dat wordt niet beter zo. Het is ontstoken. Ik kan er wat honingraat opbinden en als je er dan vanaf blijft dan geneest het wel, maar als je blijft krabben, dan gaat het mis, koningin van de maan. Dan ga je dood.

HILT

Dat valt heus wel mee.

SHAMSI

Nee, dat valt niet heus wel mee. Nou ja, wat zal ik ook. Mijn man zal je zo terug brengen naar de markt.

Shamsi af.

Hilt alleen. (in het Fries)

HILT

Tjamme tot aan de dam, pad door kwelder naar Gerleviswert, van Gerleviswert naar het Oosten, derde afslag rechts, door Hunusga tot Lauwer, afslag links, afsnijpad naar Dokkum. Bij Dokkum in de ketenen. Van Dokkum met boot naar Staveren, van Staveren door het Almere naar Trecht. Grote weg naar het zuiden, twee rivieren over, derde rivier inschepen, twee dagen varen tot in Verdun, dandan... de grote karavaan... de bossen... grote weg... zevende links, vierde rechts, volg de rivier, kastanje rechts tot harde weg, door tot tolhuis. Na tolhuis vijfde rechts, dan de driesprong, links aanhouden, tot de top, na top, derde rechts... of was het vierde... geest van het woud, help mij, sta mij bij... daarna kwam de stad met de kerk op de berg... grote weg naar het Zuiden...

Shamsi alleen. Jachja op.

SHAMSI

Ze is zwanger.

JACHJA

Hoe kom je daarbij?

SHAMSI

Dat zegt ze. En ze heeft alle verschijnselen.

JACHJA

Welke verschijnselen?

SHAMSI

Ik heb de rookproef gedaan. Ik heb gevoeld...

JACHJA

Dat heb ik ook gedaan en ik heb niks gevoeld. Helemaal niks.

SHAMSI

Ik wel. Ze is misselijk... Je ziet het ook in haar gezicht.

JACHJA

Ik geloof er niks van. Ik laat er nog wel even een vroedvrouw naar kijken, een echte.

SHAMSI

Ze is geen maagd, Jachja. Ze hebben haar onderweg niet met rust gelaten. Ik weet niet door hoeveel handen ze is gegaan.

JACHJA

Verder nog iets?

SHAMSI

Ze heeft een wond. Een ontstoken wond op haar rug. Het ziet er niet goed uit.

JACHJA

Die kun jij toch genezen.

SHAMSI

Dat denk ik niet. Ze krabt hem open...

JACHJA

Dan moet je zorgen dat ze dat niet doet.

SHAMSI

Je gaat me gewoon inruilen, hè.

Toen we trouwden heb je me beloofd nooit een tweede vrouw te nemen.

JACHJA

Zij is geen tweede vrouw, zij is slavin. Wat kijk je nou? Iedereen geeft me gelijk, iedereen. Mijn moeder, m'n ooms... Ik heb het heel lang tegen gehouden, maar op een gegeven moment... Je kan niet zeggen dat ik het niet geprobeerd heb met jou.

SHAMSI

Maar ik ook. Ik toch ook... Ik ben iedere keer wel een half uur bezig met bezweringen en drankjes, voor... voor...

JACHJA

Voor het feest kan beginnen, ja.

SHAMSI

Ik heb de meest idiote dingen gedaan. Ik heb zelfs een kikker in z'n bek gespuugd bij volle maan. Ik heb me alles af laten nemen en waarvoor?

JACHJA

Dat is het probleem met jou, dat je er met je hart niet echt in gelooft. Van binnen blijf je over de grenzen gaan. Van binnen blijf je opstandig. Daar houden de ongeborenen niet van, Shamsi. Dan willen ze niet in je buik.

SHAMSI

Ik dacht dat we... verder hebben we het toch goed... ook in bed... ik wil toch ook altijd wel en...

JACHJA

Nee, dat is het probleem niet.
Of misschien ook wel, wie zal het zeggen.

SHAMSI

Wat?

JACHJA

Dat de lust tussen jou en het kind staat. Net zoals de lust soms tussen jou en mij staat.

SHAMSI

Wat bedoel je?

JACHJA

Ik hoef je toch maar aan te raken en dan draai je je ogen al weg en dan ben je al weet ik veel waar... Dan kan ik de klus in m'n eentje klaren. Dan staat de lust tussen ons in. En dan denk ik 'misschien staat de lust ook tussen jou en het kind'.

SHAMSI

Nou is het de lust. Vorige maand waren het de letters, straks zijn het m'n zwarte haren...

JACHJA

Ik weet het ook niet, ja. Maar ik weet wel dat jij niet steeds de schuld buiten jezelf moet zoeken. Geef het toch gewoon toe. De ongeborenen willen niet in jouw buik. En als ik daar eerlijk over nadenk, dan begrijp ik dat wel...

SHAMSI

O...
Nou goed...
Verstoot me dan maar.

JACHJA

Nee.

SHAMSI

Doe het nou maar...

JACHJA

Nee. Dat is mij te gemakkelijk. We gaan het anders doen. Jij blijft gewoon hier. En jij gaat bescheiden worden en net als andere vrouwen en wie weet dat het dan... later misschien... dat het dan toch goed komt...

SHAMSI

En jij gaat ondertussen met de slavin... ook proberen...
Laat me alsjeblieft wel naar buiten gaan, Jachja. Sluit me niet op. Anders word ik gek. Alsjeblieft.

JACHJA

Ga nou maar. Zorg nou maar dat het goed komt met haar. We zien wel.

SHAMSI

Ze is mager, Jachja. Weinig vlees aan de stok.

HILT

En? Kan ik gaan?
Je man wil me houden...

SHAMSI

Kijk niet zo treurig. Weet jij eigenlijk wel hoe ongelofelijk veel geluk je hebt?

HILT

Ik dacht al, wat voel ik toch...

SHAMSI

Jij gaat het hier als slavin beter krijgen, dan je het als vrije vrouw ooit kon hebben in de streek waar je vandaan komt.

HILT

Oja?

SHAMSI

Ja.

HILT

Wij waren anders behoorlijk rijk.
We hadden nooit honger, behalve in het voorjaar dan.

SHAMSI

Dat soort rijkdom noemen wij armoe.

HILT

Mag ik slapen? Ik ben moe.

Shamsi pakt een verband en een stuk honing.

SHAMSI

Kom even hier met je wond.
Doe je jurk omhoog.

HILT

Ga weg.
Blijf met je poten van me af.

SHAMSI

Ik peins er niet over. Wil je dood, ofzo? Is dat wat je wilt? Ik kan je nog terug brengen, hoor. Er lopen genoeg smeerlappen rond die ervan houden om een vrouw pijn te doen, die je haren gebruiken om hun vieze kluiifhanden aan af te veggen.

HILT

Bemoei je er niet mee. Dit is van mij, verdomme, dit is mijn wond, mijn pijn en niemand neemt mij dit af. Alles is mij afgepakt maar dit wil ik houden, ja. Je wou toch weten wie ik ben?! Kijk maar goed, hier. Dit ben ik. Dit! Dit!
Kniel er maar voor. Kus hem maar. Kus hem. Ik wil dat je respect hebt voor mijn wond!

SHAMSI

Nou ja, zeg...

HILT

Liever mijn pijn, dan jouw geluk! Liever mijn armoe, dan jullie rijkdom!

SHAMSI

Goedzo. Applaus. Bijt je maar vast in je misère. Daar zitten we echt op te wachten... Wat is dat toch met jullie. Je vraagt ze wie ze zijn en negen van de tien keer komen ze met wat zonderlinge gewoontes, een paar gebreken en een regelrechte handicap en dat noemen ze dan hun identiteit. Klampen zich er als drenkelingen aan vast.

HILT

Hou je mond! Hou je mond jij!

SHAMSI

Jij gaat hier blijven. Wen er maar aan. Jij blijft hier en je ziet je familie nooit meer terug. Nooit. Hoor je me. Je hele verleden... het is uitgewist, je herinneringen... ze zullen langzaam vervagen. Je bent op drift, je zult het moeten doen met het hier en het nu.

HILT

O god...

SHAMSI

Zeg dat wel.

HILT

Ik ben bang, zo bang... Ik ben de weg kwijt. Ik weet niks meer. Ik ben al zo lang op reis, ik heb zoveel gezien, de eindeloze bossen waar je bijna in stikt, de bergen met helwitte sneeuw erop, de broeierige moerassen... Ik ben mijn broer kwijtgeraakt, ze hebben hem gecastreerd in de schurkenstad Verdun, ik ben bang dat hij dood is... Ik ben gekust door de jongen die de wagen mende... en daarna die zee die veel te blauw is met die gekke springende vissen, en de rivier vol vogels, zwermen zilverreigers die in de toppen van de bomen langs de oevers nestelen, de kale bergen waar zwarte gieren boven zweven, en al die mensen, al die duizenden donkere mensen die krioelen door de steegjes, de geuren die in je poriën dringen... Ik voel me zo... alles is mij ontvallen. Ik wil naar huis. Mag ik nu naar huis?

SHAMSI

Ik denk dat je moet slapen. Ik denk dat je heel erg moe bent.

HILT

Ja...

SHAMSI

Ga maar liggen. Ga hier maar liggen.

HILT

Ja.
Neem me niet kwalijk.

Hilt gaat liggen. Shamsi zit bij haar. Hilt staat op.

SHAMSI

Kun je niet slapen?

HILT

Nee.

SHAMSI

Waar kom je vandaan, Hilt?

HILT

Waar ik vandaan kom? Uit Anjum. Dat is ver hier vandaan. Het ligt in het Fivilgo, waar de Tjamme uitloopt in de Lavert die iets verderop de zee ingaat.

SHAMSI

Welke zee?

HILT

Gewoon, de zee. Een grijze zee en vaak ook groen.

SHAMSI

De groene zee der Duisternis.

HILT

Misschien. Het is erg mooi.
Er wordt gezegd dat we horen bij het rijk van keizer Otto, maar ik weet het niet. Niemand heeft hem ooit gezien. Ze zijn ons waarschijnlijk vergeten. Het is ook niet een plek waar je gemakkelijk komt. Als je springvloed hebt loopt de hele boel onder, behalve de wierden dan. En als je landinwaarts gaat dan zijn er alleen maar bossen: bossen bossen bossen, er komt geen einde aan, met daar tussenin bruine moerassen.
Je zit in feite vast tussen de zee en het moeras.

SHAMSI

Hoe ben je in slavernij geraakt?

HILT

Door een boek.

SHAMSI

Een boek?

HILT

Het boek waar alles in staat, hoe het zo gekomen is en hoe God alles gemaakt heeft, en wat de mensen mogen en niet mogen. Mijn vader had erover gehoord. Hij moest en zou het hebben. Hij had die dorst, hij wou begrijpen. Alleen bleken ze daar driehonderd schapehuiden voor nodig te hebben. Om al die woorden op te kunnen zetten, driehonderd. Dat hadden we natuurlijk niet. Toen hebben ze alleen de belangrijkste stukken uit het boek genomen, zestig schapehuiden kostte dat. En toen heeft mijn vader bijna onze hele veestapel laten slachten. Het was hem echt in de bol geslagen. En alles in huis beleend. Tegen de tijd dat het boek klaar was, waren we bijna aan de bedelstaf...

Toen ze het kwamen brengen, met paard en wagen - een loodzwaar ding was het, ze hadden een paar man nodig om het naar binnen te tillen - en toen bleek mijn vader het ook nog niet te kunnen lezen. Hij dacht, ik doe dat wel even, maar dat was niet waar. Afijn we hadden zoveel schulden, we dreigden allemaal in lijfeigenschap te raken en toen is er besloten om mij en mijn broer te verkopen. M'n kind heb ik aan m'n zus gegeven.

In Staveren zijn we verkocht. En vandaar zijn we naar het Zuiden gevaren. En toen te voet, in steeds grotere groepen, en dan werden we weer doorverkocht en dan gingen we weer verder en weer doorverkocht en weer verder. Als je niet meer kon, werd je opgeknoopt. Dan wisten ze zeker, dat je niet deed alsof...

In Verdun werden we samengebracht met duizenden andere slaven, Slavische slaven, gevangen genomen door keizer Otto. Er was daar een groot kamp. Alle mannen werden er gecastreerd, minder dan de helft overleefde het... Tjalle, mijn broer, ben ik daar kwijt geraakt... Ik heb hem niet meer gezien...

SHAMSI

Dat is niet mis.

HILT

Nee.

SHAMSI

Ik begrijp je vader wel. Er gaat niks boven een boek. Zei je nou dat je een kind had?

HILT

Ja. Een zoontje van acht. Wieke. Hij heeft een tamme valk.

SHAMSI

Kun je dat bewijzen? Dat je getrouwd bent en een kind hebt?

HILT

Bewijzen?

SHAMSI

Als je dat kan bewijzen moet mijn man je vrij laten... Heb je dat op papier, of is er iemand die dat ook weet? Of heb je een teken of iets...

HILT

De wond. Daar heeft mijn zoontje mij per ongeluk geraakt met een houten speer. Heel hard.

SHAMSI

Ach.

HILT

Ja.

SHAMSI

Ik denk niet dat dat genoeg is.
Is hij net zo blond als jij, je zoon?

HILT

Ja. En heel mooi en sterk.
Soms ben ik bang dat ik aan het vergeten ben hoe hij eruit ziet...

SHAMSI

Mijn moeder was ook slavin. De slavin van mijn vader. Voor ze dood ging heb ik aangeboden om haar vrij te kopen, dan kon ze bij mij zijn, maar dat wou ze niet. Dat vond ze zonde van het geld.
Je vader is op de verkeerde plaats geboren. Mijn vader heeft duizenden boeken.

HILT

Duizenden?

SHAMSI

Ja.

HILT

Maar hoeveel schapen...

SHAMSI

Wij doen dat niet met schapen. Wij schrijven onze boeken op papier. Kijk.

Ze laat een boek zien.

SHAMSI

Jachja en zijn broers hebben een papiermolen bij de rivier waar dat gemaakt wordt, van oude stukken stof... Je zult het nog wel zien. Ik mag nog maar één boek per jaar lezen. Ze vinden het ongepast in dit huis. Zelf kunnen ze niet lezen. Eerst mocht ik helemaal niets meer lezen, maar toen heb ik ze gevraagd een familieraad bijeen te roepen en toen heeft mijn vader voor mij gesproken. Nu mag ik één boek per jaar.

HILT

Wat staat er in die boeken?

SHAMSI

Van alles. Ik wil weten wat er allemaal te zien is buiten deze muren. Ik heb zo weinig meegemaakt. Ik ben nog maar één keer buiten de stad geweest. Ptolemaeus is mijn favoriet. Een genie. Leefde heel lang geleden, maar wist waanzinnig veel. Hij heeft het opgeschreven in dit boek, de Almagest. De hele wereld staat erin beschreven, met de verschillende klimaten die er zijn... Hij heeft kaarten getekend van de continenten... en de zeeën die er tussen liggen, en de bergen, en de meren, en de rivieren. Zo mooi en verbijsterend allemaal. Zo geweldig dat er meer is dan dit hier. En dat er mensen zijn die dat allemaal uitzoeken en er met elkaar over praten en schrijven. Weet je hoe groot de aarde is? Meer dan dertigduizend kilometer in omtrek. Dat heeft hij uitgerekend. En dan heb je daaromheen nog de sterren en planeten, elk in hun eigen sfeer... Als ik 's nachts wakker ben dan sluip ik vaak naar de binnenplaats om te gaan kijken. Dat ellendige vierkante stukje lucht waar overdag nooit iets te zien, maar waar je toch de hele tijd naar kijkt, omdat het het enige stukje buiten is, dat is 's nachts een wereld erbij... De weegschaal, de boogschutter, Orion, het zevengesternte, ik zie ze 's nachts over ons heen wentelen... en dan betekent dit hier allemaal niet zoveel, dan kan ik erom lachen...

HILT

Huil je nou?

Wat is er?

SHAMSI

Niks. Laat maar.

HILT

Ik heb dat wel eens met de zee. Dat je denkt, hoe kan iets zo groot zijn. En hoe kan het dat die nooit vol raakt met alle regen en alle rivieren die erin stromen... Daar word ik dan een beetje raar van.

SHAMSI

Ja... Dat is een goeie. Of, hoe kunnen de botten van een kindje in de buik van een moeder komen. Als ik dat maar eens wist...
Je moet iets op je wond doen. Echt waar. Het is zonde om dood te gaan.

HILT

Oja?

SHAMSI

Ja.

Hilt trekt haar jurk omhoog. Shamsi verbindt haar. Jachja komt binnen.

JACHJA

Ben je klaar? Ik ga haar meenemen naar de molen.

SHAMSI

Nu al?

JACHJA

Ik wil weten of ze het aankan.

SHAMSI

Zo moeilijk is dat toch niet?
Mag ze niet nog even rusten?

JACHJA

Later.

SHAMSI

Wil je nog horen...

JACHA

Nee.

SHAMSI

Nog even. We zijn zo klaar. Heel even nog.

Jachja gaat weer naar buiten.

Shamsi pakt een stukje wol en giet daar wat vocht overheen uit een flesje. Ze geeft het aan Hilt.

HILT

Wat is dat?

SHAMSI

Dat is wol gedrenkt in het sap van een treurwilg. Je moet het in je vagina stoppen. Dan kun je niet zwanger worden.

HILT

O...

Ik weet niet...

Werkt het?

SHAMSI

Ze zeggen het, ik weet het niet. Ik heb het nooit geprobeerd. Het kan in elk geval geen kwaad. En laat maar merken dat je niet wil. Hoewel...

HILT

Wat?

SHAMSI

Niks... Misschien vindt hij het juist fijn, een onwillig slavinnetje. Dag.

HILT

Dag.

Shamsi blijft alleen achter.

SHAMSI

Nu gaan ze door de poort van ons huis, langs Haroen, de portier, die altijd een grapje heeft, maar waar je nooit met een smoesje voorbij komt. Nu lopen ze naar de rivier. Door de kronkelende steegjes. Nu likken haar ogen wellustig langs het wit

van de huizen, het blauw van de lucht, het groen van de acacia's... de rode hibiscus op het pleintje, de sinaasappelboompjes, het geel van de jodinnensluiers, het blauw van de christenen, het rood van de slavinnen... Nu wordt ze overvallen door geuren die ze niet kent. Alsof in deze warmte de lucht ervan verzadigd is, alsof het een bad is dat recht haar poriën indringt. Nu leidt Jachja haar de molen in en brengt haar naar het kamertje met bergen oude stoffen. Nu laat hij zien hoe ze die in smalle reepjes scheuren moet. Verrukkelijk, verwoestend geluid. Nu likt ze het zweet van haar bovenlip. Nu geeft Jachja haar een kneepje in haar arm en loopt weg. Nu kijkt ze om en staat hij in de deuropening naar haar te kijken... ze draait zich af, gaat door met haar werk... Nu voelt ze een hand die haar jurk omhoog trekt... en een hand die via de binnenkant van haar benen langzaam zijn weg zoekt... 'Liefje' hoort ze, 'heerlijkheid', terwijl het tintelende, ragfijne genot al door haar aderen omhoog kruipt...

Jachja en Hilt in de molen.

JACHJA

Kom maar binnen, vogeltje van me. Dit is de molen. Molen. Ja, kijk maar even goed rond. Hier zullen we vaker naar toe gaan. Werken. Werk en plezier. Je kunt me niet verstaan, maar dat geeft niet... dat is juist fijn.

Zag je ze kijken? Daar gaat Jachja met z'n eigen slavin... Oeioeioei, die Jachja, wie had dat gedacht. En geen Soedanese of Armeense, maar een echte Frankische, een echte blonde christin... Nooit geweten dat hij dat kon betalen. Waar doet hij het van? Ik ga ze natuurlijk niet aan hun neus hangen hoe goedkoop je bent.

Je moet je ogen wel neerslaan trouwens. Niet zo kijken van 'wat is dit allemaal'. Dat is niet goed. Maar zo, schuin naar beneden, mooi bescheiden, zo hoort het. Op straat zeker, want je bent én vrouw, én slavin én buitenlandse. Eigenlijk hoor je er niet te zijn. Dus zo moet je ook lopen, alsof je er eigenlijk niet bent. Lekker dicht langs de gevel. Dat is fijn. In huis ook trouwens... ogen neer. Laat Shamsi maar eens zien hoe een vrouw zich hoort te gedragen, met die brutale knikkers in haar kop.

Hij geeft haar een pakje.

JACHJA

Sstt. Zeg maar niks. Jij hoeft niet te praten. Praten is alleen maar narigheid en ellende. Wij hebben dat niet nodig... Wij gaan het mooi klein houden. Een mooie kleine, zuivere idylle.

Hilt pakt het pakje uit.

JACHJA

Lief vogeltje, duifje van me. Ja, Duifje, ik denk dat ik je Duifje, ga noemen. Zo schuchter, zo mooi, lief Duifje. Of Musje, dat is haast nog mooier. Nee... toch Duifje. Als jij goed voor mij gaat zijn, Duifje, dan ga ik goed voor jou zijn. Heel goed. Dan ga ik je echt verwennen. Dan schenk ik je vreugde en genot. Ik kan zo teder zijn, zo vol gloed... Shamsi weet dat niet eens.

In het pakje zit een ketting. Hilt wil het om haar nek doen, maar het past niet. Jachja neemt het uit haar handen en doet het om haar enkel. Hij aait haar voeten en kust ze.

JACHJA

Mooi ben je, mooi. Niet bang zijn.

Hij kust haar handen.

JACHJA

Wat ruik je heerlijk. Mmm... Je lippen, ik wil je lippen proeven. O? Wat doe je nou? Wend jij je hoofd af? Dat is niet goed, zo gaan we het niet doen. Kom, ik bijt niet, ik wil gewoon een kus. Kom op. Ik wil een kus. Hé!

Hij kust haar. Zij biedt passief verzet.

JACHJA

Nou moet jij goed luisteren. Ik wil dat jij je overgeeft, want anders moet het met geweld. Dan breek ik je open met geweld, ja. Dus als ik je kus, lippen los. Niet stijf op elkaar. En ogen dicht, niet mij koud aanstaren. Want ik heb me evengoed blauw betaald voor jou, al was je goedkoop, dus je doet wat ik zeg. Je bent van mij, helemaal van mij. Begrepen?! Heb jij dat begrepen?!

Hilt knikt gelaten. Ze biedt zich aan, ze spreidt haar benen of zoiets.

JACHJA

En het is niet alleen je poes die ik wil. Ook dit is van mij en dit, dit, dit, en je lippen en je ogen en wat er in je hoofd zit, hier, alles. Begrepen? Ik wil het allemaal.

SHAMSI

Ben je daar?
Hoe was het? Heeft Jachja het goed uitgelegd?

HILT

Ja.

SHAMSI

Kon je het een beetje?

HILT

Jawel.

SHAMSI

Best hard werken, toch? Je zult wel spierpijn krijgen.

HILT

Hoe was het hier?

SHAMSI

Goed. Ik heb gelezen, toen moest ik bij schoonmoeder zitten, toen heb ik weer gelezen, toen moest ik haar dekens uitkloppen, toen heb ik weer een bladzijde gelezen, toen moest ik weer bij schoonmoeder zitten en groentes snijden... Toen ging ze slapen, toen heb ik m'n neefjes en nichtjes verhaaltjes vertelt... m'n schoonzus geholpen met een gezichtsmasker... ik ben bekaf.

Wil jij zometeen even bezemen?

Wat sta je daar nou? Je kunt wel boos en ontevreden zijn, maar dat gaat je niet helpen. Het zorgt er niet voor dat je ophoudt slavin te zijn. Het zorgt er hooguit voor dat je een slechte slavin bent. Een goede slavin is trots dat ze mag dienen, zoals wij allemaal vol vreugde en trots zouden moeten zijn omdat we... Iets opgewekter graag, iets gracieuzer. Niemand heeft behoefte aan nog zo'n sombere, hoekige schaduw in huis.

HILT

Het verband is eraf. Zou je dat even...

SHAMSI

Natuurlijk.

HILT

Ben ik nog op proef?

SHAMSI

Dat weet ik niet...

HILT

Zou je dat willen vragen?

SHAMSI

Hoezo? Wil je terug naar de markt?

HILT

Nee.

SHAMSI

O. Bevalt het je hier?

HILT

Ik ben bang dat ik er nog een keer doorheen moet.

SHAMSI

Zo erg zijn we toch niet? Jachja is wel aardig, toch?

HILT

Toen hij klaar met me was, gaf hij me een stukje mierzoet gebak en klopte hij me op m'n schouder. Alsof ik een hondje was.

SHAMSI

Nou... kijk eens aan.

Je moet morgen maar mee naar het badhuis. Je moet je goed schoonhouden. Dat weet je toch?

Wat... hoe... is het gelukt?

JACHJA komt binnen.

JACHJA

Ben jij nou helemaal besodemieterd?!

SHAMSI

Wat?

JACHJA

Zij is van mij. Jij blijft met je vuile poten van haar af.

SHAMSI

Waar heb je het over?

JACHJA

Pas op jij. Want ik ransel je af waar iedereen bij is. Wat was dat voor spul?

SHAMSI

Je bedoelt...

JACHJA

Wat je in haar hebt gestopt. Wat was dat?

SHAMSI

O, dat...

JACHJA

Zodat ze niet zwanger kan worden. Ja? Zo is het toch? Ik ben niet gek. Bemoeizuchtig rotwijf. Alleen maar aan jezelf denken, alleen maar aan jezelf. Heb jij haar soms gekocht? Ben jij de baas hier in huis? Weet je wat ik met jou ga doen. Jij gaat verhuizen. Voor straf. Naar dat hok op de bovenste verdieping naast de kamer van Aziza. Ik ben het spuugzat. Ik was van plan om Hilt daar te stoppen, maar dat draaien we eens even om. Hilt komt hier, jij gaat in het hok.

SHAMSI

Alsjeblieft, Jachja... Alsjeblieft...

Jachja loopt de kamer uit.

HILT

Misschien...
Misschien komt het allemaal wel weer goed...
Hoe heet je?

SHAMSI

Hoe ik heet?

HILT

Ja.

SHAMSI

Dat gaat je geen donder aan. Pak de bezem. Vooruit, aan de slag, jij. Ik ben nog steeds je meesteres. Wat denk je wel niet. Dit is nog steeds mijn huis. Mijn ruimte, waar je doorheen loopt, mijn lucht die je inademt... En die schoenen ga je nu goed doen. Ik ben het spuugzat, dat irritante authentieke gedoe... Vooruit. Uit met die dingen.

HILT

Je zou... je zou mijn wond verbinden.

SHAMSI

Je wond verbinden? Waarom zou ik dat in godsnaam doen? Ik zou eerst wel eens willen weten waarom je nu ineens zo nodig wilt blijven leven. Net kon het je nog geen moer schelen.

HILT

Hou op.

SHAMSI

O, moet ik ophouden?

HILT

Ja, ophouden, ja. Ik ga hier niet blijven. Ik ga weg binnenkort. Dan heb je geen last meer van me.

SHAMSI

Hoe bedoel je?

HILT

Ik ga weglopen.

SHAMSI

Weglopen.

HILT

Ja.

SHAMSI

Lijkt me een goed idee.
Maar in de tussentijd wil ik dat je die schoenen goed doet.

HILT

Dat kan niet.

SHAMSI

Dat kan wel.

HILT

Nee, dat kan niet.

SHAMSI

Dan wil ik nu weten waarom niet.

HILT

Als je bij ons verdwaalt, dan doe je je schoenen omgekeerd aan.

SHAMSI

En dan brengen die schoenen je weer thuis.

HILT

Niet je schoenen.

SHAMSI

Wat dan?

HILT

De Geest van het Woud... Die moet je dan aanroepen.

SHAMSI

De Geest van het Woud?

HILT

Ja.

SHAMSI

Ieder z'n meug.

HILT

Ik heb de weg uit mijn hoofd geleerd, maar sommige stukken ben ik kwijt...

SHAMSI

Welke weg.

HILT

Van Friesland naar hier.

SHAMSI

Je wilt helemaal terug?

HILT

Ja.

SHAMSI

Dat lukt nooit. Je komt niet eens de stad uit.

HILT

Ik dacht bij de molen, langs de rivier.

SHAMSI

Als ze je pakken word je onthoofd. Gevluchte slaven worden onthoofd.

HILT

Nou... dan ben jij in elk geval van me af.

SHAMSI

Dat is waar.
Ik kan je ook nu aangeven...

HILT

Dat is waar.

Het is een tijd stil

SHAMSI

Je moet wat op je wangen doen. Je bent zo wit. Kijk. Wat koollathyrus.
Zelfgemaakt.
Hoe zie ik er eigenlijk uit?

HILT

Zwart.

SHAMSI

Ja.

HILT

Mooi.

SHAMSI

Als jij weg bent, neemt hij een ander. Het is afgelopen met mij... mijn rol is
uitgespeeld. Ze gaan we wegstoppen in de verste uithoek van dit huis... ze gaan me

eten toewerpen, tot ik zo'n dikke suffice koe ben geworden die bijna niet meer uit haar ogen kan kijken... met een kop vol zand, waar geen enkele heldere gedachte meer in opkomt... alleen maar grauwe wanhoop die ik eindeloos herkauw... Waarom toch? Waarom moet je zo opgesloten worden? Zo ingeperkt? Door muren, door dikke lagen kleren, door je huid, door steeds dikker wordende vetlagen waar je niet meer doorheen komt... Waar zijn ze nou toch bang voor?

HILT

Ik weet het niet.
Ga mee.

SHAMSI

Het kan niet. Geloof me.

HILT

Ik ga het toch doen.

SHAMSI

We kunnen er wel eens over fantaseren. Om onszelf bezig te houden, om plannen te hebben.

HILT

Ik ga het echt doen.

SHAMSI

Natuurlijk.

Misschien begint Shamsi de wond van Hilt te verbinden.

SHAMSI

Waar gaan we naar toe?

HILT

Naar Friesland.

SHAMSI

Goed.
Dan zal ik de Almagest meenemen, voor je vader.
Ik weet eigenlijk zo al drie manieren om de stad uit te komen. Haroen is een eitje, die poortwachters ook.

HILT

We gaan door de rivier, langs de oevers. 's Nachts, als er geen maan is.

SHAMSI

Ik kan driehoeksmetingen doen... Kan ik zien waar we zijn. Hierin staat beschreven hoe je dat moet doen.

HILT

Als jij ons naar Marseille kan brengen, vandaar weet ik het wel, hoop ik...

SHAMSI

We moeten naar de zee, en dan de kust volgen in noordwestelijke richting. We moeten buiten de paden blijven, zorgen dat we niemand tegen het lijf lopen. Misschien 's nachts lopen en overdag ons verstoppen.

HILT

Het gaat gewoon lukken. Kijk, we zijn al op weg.

SHAMSI

Hoe is de zee? Ik heb nog nooit de zee gezien.

HILT

De zee is geweldig. De zee is... het lijkt op de lucht, het is het spiegelbeeld van de lucht, maar dan mooier, levendiger... als de lucht lichtblauw is, dan is de zee diepblauw, korenbloemblauw, snap je. Als de lucht grijs is, dan lijkt de zee wel van lood. En hij beweegt altijd. Altijd. Zelfs als het windstil is, dan nog kun je de golven horen ruisen... als bladeren aan een boom. Hij leeft, de zee leeft. Als het stormt, dan kan de zee zo woest zijn, dan gaan de golven zo tekeer, dan kun je elkaar niet verstaan.

SHAMSI

Ik wil naar de zee.

HILT

Daar gaan we ook naar toe, rustig maar...
De zee is ook om bang voor te zijn. Als het hem uitkomt verzwelgt hij gigantische boten alsof het broodkruimeltjes zijn.

SHAMSI

Goedzo. Dat zal ze leren.

HILT

Bij ons... bij ons graven ze wel eens iemand tot z'n nek toe in, op het strand, als het laagwater is, meestal nemen ze daar slaven voor. Het mag eigenlijk niet, maar het is een gift, een offer.

SHAMSI

Dan heb je nog geluk gehad...
Zo beginnen we te praten, elkaar dingen te vertellen...

HILT

... terwijl we lopen, terwijl de wereld onder onze voeten wentelt...

SHAMSI

... en we praten en praten en dat houdt nooit meer op. Nu er niks meer tussen zit, ratelen we zonder ophouden, alsof we uitgehongerd zijn naar woorden.

HILT

Jij vertelt alles wat je hebt meegemaakt, alles wat je moeder heeft meegemaakt... haar civetkat die ze als kind had en die toen ze verkocht werd op de markt, meer opleverde dan zichzelf. Het huis waar zij woonde, gebouwd van zoutblokken en overdekt met kamelenhuiden. Over je vader, over de dode hond die hij samen met jou ontleedde, over Jachja, hoe jullie verliefd werden toen je papier voor je vader kwam halen, hoe hij met z'n blote handen een vis voor je ving, jullie eerste kus, jullie eerste ruzie. De mensen die je hebt gekend, de boeken die je gelezen hebt... Tenminste dat probeer je. Je probeert me alles uit te leggen, maar ieder keer loop je hopeloos vast, omdat je het zelf toch ook niet zo goed hebt begrepen. Zogauw ik doorvraag raak je de kluts kwijt en word je nijdig. 'Wacht nou even...' zeg je dan. 'Wacht nou'.

SHAMSI

Jij vertelt alles over Friesland, je dorp, de wierde waar je op gewoond hebt. Ik ken je huis, gevlochten van wilgetenen en aangesmeerd met klei, ik ken de geit met z'n waanzinnige blik, je broer, je zussen, je vader en moederen en natuurlijk Wieke. Wieke voor en Wieke achter. Wiekes eerste woordjes en dat Wieke zo eigenwijs was, en al die grappige verhaaltjes, die na verloop van tijd...

HILT

Maar je luistert.

SHAMSI

Met hart en ziel. Ik luister en zuig het op. Soms lopen we te fantaseren over de toekomst. Hoe het zou zijn over duizend jaar. Bijvoorbeeld dat mannen de

voortplanting dan voor hun rekening nemen, door eieren te leggen. Een keer per jaar leggen ze een ei en dat ei moet dan uit hun kont komen.

HILT

En dat zijn flinke eieren, zodat ze ieder keer ook een beetje inscheuren.

SHAMSI

Maar zover was het natuurlijk nog niet. Dat was toekomstmuziek. Voorlopig zaten we vast in het nu van duizend jaar geleden... En dat was heerlijk, het was een lust... zolang als het goed ging.

HILT

En het ging goed.

SHAMSI

Totdat het mis ging.

HILT

Hoezo?

SHAMSI

Omdat dat niet anders kon.

HILT

Waarom niet?

SHAMSI

Twee vrouwen, dat hele eind alleen, we zitten in het jaar duizend... jij dacht serieus dat dat zou lukken....

HILT

Ja.

SHAMSI

Nee.

HILT

Maar ik wou het zo graag...

SHAMSI

Het zit er gewoon niet in. Dat wist je toch wel?

HILT

Nee.

SHAMSI

O, ik dacht, omdat je ook alles wilde vertellen, dat je...

HILT

Dat was vriendschap en omdat ik het zo fijn vond dat iemand anders ook weet wat er allemaal is geweest en wat er allemaal heeft bestaan...

SHAMSI

Heeft bestaan. Nu zeg je het zelf.

HILT

Maar wat is er dan gebeurd?

SHAMSI

We zullen wel een groep soldaten zijn tegengekomen. Christenen.

HILT

Oja, nu weet ik het weer. Het was bij... We waren net de grens overgestoken van het kalifaat. Een grens die de hele tijd verschoof. Constant oorlog. Kort daarvoor hadden de Arabieren wat Christenen gevangen genomen uit een dorp in de buurt. Ze hadden de mannen onthoofd en de hoofden op palen gezet, tegenover het dorp. Even voorbij het dorp liepen we een christelijke garde tegen het lijf. Het was meteen mis. 'Moorse sekreten'. Het waren nog jonge jongens, maar ze waren maar wat trots op hun vangst.

SHAMSI

Ik zei dat we zelf ternauwernood ontsnapt waren aan de Moren.

HILT

Met je geweldige talenkennis. Geloofden ze dat?

SHAMSI

Jawel.

HILT

O, dan was er misschien toch niet zoveel aan de hand. Dan konden we misschien gewoon door.

SHAMSI

Nee, want toen vroegen ze waar we naartoe gingen en ik legde het uit, en toen zei eentje 'pas maar op, dat je niet van de aarde valt'.

HILT

En daar ging jij met je stomme kop, natuurlijk serieus op in.

SHAMSI

Ja.

HILT

Je ging ze natuurlijk haarfijn uitleggen dat de aarde rond was. Terwijl ik je vergeefs tot zwijgen probeerde te brengen.

SHAMSI

Voor de zekerheid hebben ze ons maar weer opgepakt, en toen, omdat ze teveel energie hadden of zoiets, half dood geslagen, en toen ook maar verkracht, dat hadden we wel verdiend en anders zou het maar zonde zijn, waarna ze toch weer begonnen te twijfelen - zouden hun superieuren hun actie wel goedkeuren - en toen hebben ze ons, voor de zekerheid, in een drooggevallen put gegoooid, zodat niemand ons kon vinden.

HILT

Waren we dood?

SHAMSI

Bijna.

HILT

Zitten we toch weer gevangen.

SHAMSI

Ja.

Hoe is het met je?

HILT

Ik voel geen pijn.

SHAMSI

Ik ook niet.

Je moet je geen zorgen maken. Als je zoon ook maar een beetje op zijn moeder lijkt, dan redt hij het wel.

HILT

Lekker warm hier.

SHAMSI

Ja.

HILT

Ik weet niet... Ik voel me... Ik hoor de krekels buiten in de nacht. Ik ruik de vochtige aarde. Ik zie een torretje, ik hoor een mug, ik hoor jouw adem. Ik voel het bloed plakken aan mijn huid. Alles krioelt hier van het leven en...

SHAMSI

Wat?

HILT

Niks.

SHAMSI

Je weet ineens wie je bent, maar je durft die gedachte niet uit te spreken, omdat het zo belachelijk klinkt.

HILT

Ik weet dat ik het ben, die dit ziet en hoort en ruikt en voelt. En niemand, niemand kan daarbij. Dat ik dat nu pas weet. Niets kan mij nog gebeuren. Snap je dat?

SHAMSI

Alles is al gebeurd, grapjas.

HILT

En jij?

SHAMSI

Ik lig naar boven te kijken, naar het kleine stukje lucht en plotseling verschijnt de maan, en je zult het geloven of niet, maar net die avond vindt er een maansverduistering plaats, recht voor mijn ogen. Langzaam verandert de maan in een sikkel, ons symbool, het symbool van de islam, maar ook het symbool van de ontluikende wetenschap. De soldaten zien het ook. Ik hoor geren, angstig gefluister. Ze zijn er nu zeker van dat we heksen zijn, voorzichtig kijken ze over de rand van de put. En ik roep... ik wil roepen, maar ik heb niet genoeg adem meer. Wil jij voor mij roepen?

HILT

Wat?

SHAMSI

Kijk. Kijk dan omhoog, stelletje achterlijke klootzakken. Dat is de schaduw van de aarde, geprojecteerd op de maan. Is dat rond of niet?

HILT

'Kijk! Kijk dan omhoog, stelle achterlijke klootzakken! Dat is de schaduw van de aarde, geprojecteerd op de maan! Is dat rond of niet?'

SHAMSI

Ze deinzen achteruit. Ze begrijpen het natuurlijk niet, maar ik heb het gezegd. Zo...
Leef je nog, slappe trien?

HILT

Mwa. Hoe is het met jou, meesteres van niks?

SHAMSI

Ach...
Ik heet trouwens Shamsi.

HILT

Shamsi.

SHAMSI

Dat betekent 'mijn zon'.
Nou... Ik denk dat ik maar eens doodga...
Ja, nu ga ik...

HILT

Ik ook. Als de zon ondergaat, moet de maan haar volgen.

SHAMSI

Dag.

HILT

Dag.
Tot over duizend jaar.

Het licht is uit.

SHAMSI

Ik zie niks meer.

HILT

Ik ook niet.

Ik hou van het donker. Als ik me afvraag 'wie ik ben' en ik doe m'n ogen dicht, dan zie ik niks, alleen maar duisternis. Dat is voor iedereen hetzelfde, denk ik dan. We komen uit het donker en daar gaan we ook weer in terug. Heel even mogen we in het licht lopen. En sommigen mogen stralen en schitteren. Maar om te trappen naar mensen die in de schaduw staan, naar mensen die nauwelijks licht vangen, dat is verachtelijk.

EINDE